

Különbéle játékok

Hét végén tévét néz az ember. Néha bámulja is. Ennél például szombat délután óta bámulom Horváth Jenőt és forgatókönyvét, melyet ő maga vitt képernyőre. Bámulom őt, és tiszta szívemből mondom, hogy őszintén sajnálom, amiért nem vitte végig a dolgot. Ha már ennyire kitalálta ezt a műsort, nyugodtan adhatta volna címmül akár ezt is: Horváth Jenő játéka. Már csak azért is, mert ennek a produkciónak ebben a formában a költészethez is, Karinthyhoz is vajmi kevés köze volt.

Az volt a baj tudniillik, hogy a lényűgöző keretjáték olyannyira elvonta az egyszerű néző figyelmét, hogy

az egyszerű néző nem ért rá odafigyelni a nagy humorista paródiáira. Erről jut eszembe, ha a televízióval valaha indultna egy rendezőket, forgatókönyveket parodizáló sorozata, ezt a művet be lehetne nevezni. Így ahogy van. Érintés nélkül.

A Horizont szerkesztőség Két korszak között című riportfilmje szerencsére hamar feleltette a késődélutáni irodalmi élményét. Vietnamból, éppen a tévé jövőtől, elég sokat tudunk, de ezek az információk főként abból az időből valók, amikor hallgattak a művészek. Az ország bekészítők munkájáról szóló film felfedezése volt mindannak, amit röpké fel óra alatt

el lehetett lesni távoli barátaink életéből.

Columbo laboratóriumj hátterül is, a pokolban is, a luxushajón is Columbo; ugyanaz a receptje. Szombaton persze sokkal nehezebb dolga volt, mert a film írói megelégedtek egy csekélységgel. Minden kriminek alapvető műfaji követelménye, hogy a „qui prodest” elve érvényesüljön benne. Kinek áll érdekében a gonoszt? Nos, ezt nem tudtuk, és nem sejtette a félzsegné látszó, ám annál erőszakosabb detektív sem. Persze azért nem agódtunk, tudni való volt, hogy megfejt a talányt, és így is lőn. Közben néha unatkoztunk is, mérsékelten.

Időről időre előfordul, hogy néhány napra, esetleg hétre, egy-egy színész kibérli a képernyőt. Hogy a magyar művészek esetében előfordul, arra számos a példa. A jelenséget állítólag a színészegyztetés nehezégei okozzák. Lehet, hogy igaz is. Am az már elgondolkodtató, hogy ezt a jelenséget nemzetközileg tette a televízió. Erre a hétre Jean-Pierre Léaud kapott bérletet. Kíváncsian várjuk a folytatást...

Az Aprók táncá műsorozatát vasárnap délelőtt szűkebb hazánk táncából nyújtott, izlett. Akinek tetszettek, akár meg is tanulhatta az ugróst meg a csárdást a képernyő előtt. Ország-világ bizonyosodhatott meg róla, hogy Kardos Pista bácsi és felesége elsőrangú táncosok, hogy Timár Sándor kitűnő pedagógus. A szegedi nézők pedig örömmel konstatahatják, hogy újra vannak a városnak táncosai.

A nosztalgia tenné? Nem tudom, de nekem úgy tűnt, hogy az öregfiúk valahogy sokkal jobban tudnak focizni, mint a maiak. Mondom, gyánakszom magamra, de azért azt sem hallgathatom el, hogy a képernyőt nézve az volt az érzésem, hogy Buzászkéké pertuban vannak a labdával. Lehetséges volna, hogy ők még valóban szerettek is focizni? És ugyis, pusztán a játéker? Egyelőre pincés más magyarrazatom. A focifarsangon voltak még lányok is. Néhány kivételtől eltekintve általában két dolog zavarta őket a gólyövesben: a labuk meg a labda. Azért így is szórakoztató dolog volt.

A tévé szabadegyetemének a vulkanosság volt a témája. Jó műsor volt; okos és alapos; hogy mégsem jöttem tőle vulkán tűzbe, annak az oka csupán, hogy néha bosszantott, hogy az előadók olykor megelégedtek arról, hogy laikusokhoz szólnak és nem katedraikon állnak. Szóval mondhatók volna magyarul is.

A napot dokumentumműsor zárta. A Ferencsik-évforduló jegyében készült ez is, csakúgy, mint a szerdán vetített kitűnő portréfilm. Hogyan újították fel az Operaházban Mozart Figaró házassága című vigoperáját — ezt kísérte végig a kíváncsi kamera, de mivel újabban a műhelytitkok leleplezésének korát él a telekommunikációs sajtó, ezúttal is túl sok volt a tudni sem érdemes titkokból — és kevesebb a lényegből.

Még egyszer itt néle V A

A fakultatív oktatásról

Az általános iskolákban most ismertetik a tanulókat és a szülőkkel a választható pályákat, iskolatípusokat, felvételi követelményeket, lehetőségeket. Valószínűleg ennek köszönhető, hogy több levél is érkezett címünkre, melyben érdeklődnek, hogy a fakultatív rendszerű gimnáziumi oktatásban mi is a helyzet.

1.

Anélkül, hogy ismétlésekbe bocsátkoznánk, azt kell mondanunk: az idei tanév első felében országosan is minden eddigénél nagyobb érdeklődés mutatkozott a fakultatív rendszerű gimnáziumi oktatás iránt. Részint azért, mert az 1972. évi oktatáspolitikai parthatározat világosan kimondja, a gimnáziumban a „fakultatív tárgyak oktatását kell bevezetni”, s ennek időpontja lassan már elérkezik; részint mert az 5-6 éve folyó kísérletek tapasztalatait most összegezzük.

Nem vitás, az élet fejlődésével az oktatásügy fejlesztésének is együtt kell járnia. A hajdani öt plusz egyes gimnáziumi osztályokhoz képest többet nyújtott az általános tantervű gimnáziumi osztály. Később a felsőfokú tanulmányokra való magas színvonalú előkészítés érdekében létre kellett hozni a szakosított tantervű osztályokat. Ezek az osztályok valóban sikeres munkát végeztek, népszerűekké is váltak. Azonban évek múltával kiderült, ezt a megoldást is túllepte az idő: kevésnek bizonyult, hogy mindössze egy tárgyból biztosította a magasabb szintű képzést a felsőfokú tanulmányokhoz, ugyanakkor kevesse törődött azokkal, akik erettségük után munkába álltak. Ismét szükségessé vált tehát a továbblépés, olyan irányba, hogy a magas színvonalú általános képzés elvének fenntartása mellett a továbbtanulni szándékozók számára több tárgyból, mindemelkelt a felvételi tárgyakból tegyük lehetővé a felsőfokú tanulmányokra való magasabb szintű felkészítést, a gyakorlatiasabb tevékenység iránt jobban érdeklődő tanulóknak pedig adjunk olyan felkészítést, amely gimnáziumi általános műveltséget kíván. Ez utóbbi probléma megoldására kézzelfogható lehetőség volna a gimnáziumi tanulók létszámának radikális csökkentése, ami viszont megvalósíthatatlan. Politikailag megengedhetetlen az erettségizettek számának visszaszorítása, gazdasági terén pedig rövid távon megoldhatatlan a szakoképzésközpontok arányának nagymértvű növelése. Ezért olyan megoldást kell keresni, amely a gimnáziumi tanulók mindkét rétegének

érdekeit jól szolgálja. Ezért jelelt előrelépést a fakultatív oktatásról megszervezése.

2.

Az utóbbi hónapokban elég sok megbeszélés, bizottsági ülés tört a fakultatív rendszerű oktatással kapcsolatban. A beszámolóknak, jelentéseknek a kísérleti iskolák eredményei igazolták a fakultatív oktatás szükségességét, a hatással kapcsolatos előzetes feltételezéseket, a külföldi szakirodalomban olvasható megnyugtató értékeléseket. Többek között ilyen megállapítások is elhangzottak:

— az iskola lehetőségei keretei között, minden tanulónak optimálisan nyújtja azt, amire szüksége van; — a gimnáziumon belül megszűnnek az „elit” és „másodrendű” osztályok; kedvezőbb feltételeket teremt a nevelés számára; — a rendszere rugalmas és nyitott stb.

Természetesen hangzottak el problémák is: túlságosan költséges, az eddigénél jóval több nevelőt igényel, a csoportbontások miatt több tanterem kell. A felvetett gondok valóságos megoldásuk azonban elsősorban az iskola vezetését, és nem a tanulókat érinti.

Az országos szintű kísérletek igazolták, jó az, ha a tanulók zömét nem kényszerítjük már az első osztályban pályaválasztásra, hanem a gimnázium I-II. osztálya csupán az ismerkedés, a felzárkóztatás, az orientációs időszak, ahol a tanulóknak módjuk van kipróbálni képességeiket, meggyőzni saját tehetségükről. A tanulóknak pedig a tanulók teljesítményének rendszeres mérésével, képességeik céltudatos figyélésével lehetőségük van valós képet alkotni diákjaikról, s képességeik kibontakozását segítve a pályaválasztást is

3.

S érdemes végül elmondani, hogy a maki József Attila — a szegedi Radnóti Miklós — és a Ságvári Endre gyakorló gimnázium eddigi fakultatív rendszerű oktatási munkájának országosan is igen nagy híre van, számos elvet és gyakorlati megoldást vettek át e három iskola tapasztalataiból. Többek között az I-II. osztályok tanulmányi felzárkóztatását szolgáló és orientációs tevékenységének lényegét szinte teljesen, de a III. osztály tantárgycsoportos (blokkos) elképzeléseiben is nagyon sok az egyező elem. A fakultatív rendszerű oktatás mielőbbi általános bevezetésére különben már komoly és előrehaladott előkészületek folynak.

Bánfalvi József

Válságtudat és filozófia

Jegyzetek Gedő András könyvéről

A polgári társadalmak szellemi életének kételyei, kérdései talán még sohasem voltak olyan kínzóan élesek és jelenvalók, a mindennapi politika számára is érzékeltetők, mint éppen korunkban, a hetvenes években. Ennek persze előzménye, sőt történelmi múltja van, hiszen hosszú út vezetett a polgári filozófia jelenkori válságához, s ez az út egyben magyarázatul szolgál a társadalmi ellentmondások elmélyülésére, antagonizmusára. Végigjárni ezt az utat, leírni a változások sokféleségét és elemezni a polgári filozófia alkalmazkodóképességének végtelen gazdagságot mutató alakzatait — ez a feladat természetesen messze meghaladja nem egy könyv, de egy sokkal nagyobb méretű vállalkozás lehetőségeit is. Gedő András érdeme éppen abban van, hogy dicsegetés tömörrel nem elégszik meg méltányolhatóan szép, olvasmányos stílusban áttekinthető és összegezősödött a jelenkori polgári filozófia helyzetéről, társadalmi szerepéről.

A filozófiai válságtudat kifejezés kettős értelmű, hiszen jelenti egyrészt a kapitalizmus általános társadalmi bajainak felerősödését, s mind nehezebben orvosolható kríziseit, melyek a gazdasági és politikai életben egyaránt súlyosodó nyomással hatnak. De jelenti ez a fogalom magának a filozófiának a válságát, szakutait is — melyek a polgári világmagyarázatok elégtelenségében, töredezett társadalomabrázolásában és mind komorabb színekkel festett jövő képeiben tetten érhetők. A filozófia, de általában a tudományok szorongó veszélye, hogy problémáik, s azok kifejeződése iránt az érdeklődés (az értekezés hiányában) lecsökken, majd „az egyik filozófus számára nemcsak a másik kijelentései és bizonyításai értelmetlenek, hanem a másik foglalatossága, tevékenysége maga is talány lesz” — írja az egyik polgári gondolkodó, véleményező a kapitalista viszonyokat.

Általánosnak mondható jelenség, hogy a polgári társadalom rossz gazdasági és politikai közérzetét, ellentmondásainak mélyülő szakadékeit, a hatvanas évek elejének bizakodó jóslataira rácafoló válságtüneteit — a kapitalizmus ideológusai, nyomukban filozófusai — kivétel nélkül egyezkednek az emberiség egészének sorsára. Törékvisük nyomán olyan kép jön létre, mely úgy tünteti fel az emberiség holnapját, mint ami felelmetes és kilátástalan, szinte alig tartalmaz reményt a menekülésre.

Indoklásuk tárháza kifogyhatatlan, érvek a tájékozatlan emberek számára igazságoknak tűnnek. Holott a lényegét illetően végül is arról van szó, hogy a polgári jövőfélelmét, szorongásait dargasztanak világméretűvé. Persze indokolatlan leegyszerűsítés lenne a kapitalizmus elkerülhetetlen bukásának előrejelzéseket értékelni ezeket a pesszimista filozófiákat, de tény, hogy ez a szükségességű társadalmi változás a gyökere félelmeinkre. E megállapítás igazsága ellenére is hiba lenne a polgári filozófiákat elvetni, gondolatanyagukat értéktelen katekizésként kezelni. Ez a filozófia a történelmi kiutalanság filozófiája, de nagy alkalmazkodóképessége révén gyorsan reflektál új fejleményekre és problémákra, téves koncepcióit mögött gyakran realis nehézségek feszülnek.

Külön fejezetet érdemelne a polgári filozófia és a technika ellentmondásos viszonya, mert egyszerre tekintik korunk technikáját minden rossz forrásnak, embert legigázó, lényegéből kiforgató, az emberi életmód ősi ritmusát és értékeit lehetetlenítő átoknak — s a társadalmi bajokat és egyenlőtlenségeket megszüntető, az embert a boldogabb világba segítő esodaforrásnak. Korunknak bizonyosan egyik uralkodó és meghatározó jellegzetessége a technika, s az is mind nyilvánvalóbb, hogy társadalmi felhasználásától, funkciójától függően lehet áldásos és átkozott — talán csak közömbös nem. A polgári társadalom egyre bizonytalanabb jövőképeinek tükrözéseként a filozófia, mely ebben a társadalomban maga is mind bizonytalanabbá, kételkedőbbé válik, újratermeli a régi, szokatlan kérdéseket: érdemes-e hajókat építeni, ha nem tudunk hajózni, mire való a hajózás tudomány, ha nem tudjuk, hova menjünk? E képek beszéd mögött nem különösen nehéz észrevenni a gyötörő kételyeket, melyek a polgári társadalom teoretikusait foglalkoztatják.

A kapitalizmus általános válsága új fázisának szellemi következménye, hogy mind kevésbé lehet megkerülni a kapitalizmus és a szocializmus alternatívájának realitását, mely egyben az ideológiai szintjén folyó nemzetközi osztályharc élesedését jelenti. Gedő András könyvének nagy érdeme, hogy tájékoztát és útbaigazít a modern polgári filozófia bonyolult útvesztőiben. (Kossuth, 1976.)

Trásér László

Titkárválasztás a zeneművészeknél

A Magyar Zeneművészek Szövetségének dél-magyarországi csoportja tegnap tartotta közgyűlését Szegeden, a zeneművészeti szakközépiskolában, ahol részt vett Ispán Franciska, a szövetség ügyvezető titkára, valamint Bányainé dr. Birkás Mária, a városi tanács elnökhelyettese, dr. Sebő János, a megyei pártbizottság osztályvezető-helyettese és Szántó Tivadar, a városi pártbizottság osztályvezetője is.

A legutóbbi közgyűlés óta eltelt munkáról Kedves Tamás — a szövetségnek a fővárosban tartott közgyűléséről pedig Vaszy Viktor számolt be. Kedves Tamásnak Debrecenben történt távozása miatt új titkár is választott a közgyűlés Weninger Richárdnak, a zeneakadémia szegedi tagozata igazgatójának személyében. A csoport elnöke ismét Vaszy Viktor lett.

Művelődési házak programja

Pódium '77 címmel indít új előadói sorozatot a November 7. Művelődési Központ, melynek keretében havonta találkozhat a közönség neves művészekkel, értékes irodalmi anyaggal. Első alkalommal ma, kedden este 6 órától, Oszter Sándor színművész műsorára kerül sor, Rendezni végre közös dolgainkat címmel. Közre-

működik Lelkes Ágnes színésznő és Lelkes Péter zongoraművész.

A Juhász Gyula Művelődési Központban holnap, szerdán este 6 órakor kezdődik a színházbarátok klubjának soron következő foglalkozása. A klub vendége Nagy Zoltán, a szegedi színház művésze.

Vitailés a szocialista földtulajdonról

A termőföld nemzeti kincs — fogalmazódott meg tegnap délelőtt Szegeden, a József Attila Tudományegyetem állam- és jogtudományi karának tanácstermében, a JATE politikai gazdaságtan tanszéke és mezőgazdasági és munkügyi tanszéke által közösen rendezett vitailésen. Ezen gyakorlati szakemberek is részt vettek.

A tanácskozás naprendjén a szocialista földtulajdon és földhasználat aktuális kérdései, az elmúlt évek gyakorlatának alakulása és az elméleti továbblépés tennivalói szerepeltek. Dr. Veres József docens, a JATE állam- és jogtudományi kara mezőgazdasági és munkügyi

tanszékének vezetője megnyitotta a vitailést dr. Sipos Miklós, a JATE politikai gazdaságtan tanszékének docense, az elméleti, a foglalkoztatás és munkajogi tanszék adjunktusa a gyakorlati alakította tennivalókra hívta fel a figyelmet. Hangsúlyozta, fokozott felelősséggel van szűkség, hogy a népgazdaság érdekeit védő jogszabályok érvényre jussanak.

Az összefoglalóhoz a hozzászólók a gyakorlat és az elmélet közötti különbséget csökkentést szorgalmazták.